

แนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด
โดยชุมชนระดับท้องถิ่น
GUIDELINES FOR PREVENTING AND SUPPRESSING CHILDREN AND
YOUTH FROM DRUG USE BY THE LOCAL COMMUNITY

¹ศิริช นุกุลกิจ, ²พินัย วิถีสวัสดิ์ และ ³จีรวรรณ เทวาเวศม์ธำรง
¹Siwat Nukulkiij, ²Pinai Vitheesawat and ³Jirawan Devawesthamrong

มหาวิทยาลัยชินวัตร, ประเทศไทย
Shinawatra University, Thailand.

¹sn.laws2@gmail.com

Received: December 30, 2023; **Revised:** March 26, 2024; **Accepted:** April 30, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น 2) เพื่อศึกษากฎหมายที่เป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น และ 3) เพื่อวิเคราะห์ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้เป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น ซึ่งพิจารณาจาก 1) สาเหตุเบื้องต้นที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด และ 2) แนวทางในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิจัยจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตัวบทกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า 1) สาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด ได้แก่ สิ่งแวดล้อม ตัวเด็กและเยาวชน ได้แก่ (1) สถาบันครอบครัว การที่คนในครอบครัวมีการใช้ยาเสพติด อาจทำให้เด็กและเยาวชนเริ่มใช้ยาเสพติด เกิดพฤติกรรมเลียนแบบ แอบลองใช้ยาเสพติด หรือ สมาชิกในครอบครัวห่างเหินไม่มีความอบอุ่น ส่งผลให้มีโอกาสเสี่ยงสูงที่เด็กและเยาวชนจะหันไปใช้ยาเสพติด

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะรัฐประศาสนศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

² พอ.(พิเศษ) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะรัฐประศาสนศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

³ อาจารย์, คณะรัฐประศาสนศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร

เพื่อลดช่องว่างทางจิตใจ (2) ชุมชนที่เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตอยู่ เสพและค้ายาเสพติด ทำให้ยาเสพติดซื้อขายง่าย และ 2) แนวทางในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จะมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด “ป.ป.ส.” มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยร่วมมือกับฝ่ายปกครองและตำรวจ ซึ่งล้วนแต่เป็นข้าราชการส่วนกลาง จึงอาจไม่เข้าใจแนวทางในการป้องกันเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด จึงเสนอแก้ไข ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 4/1 “แต่งตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับท้องถิ่น จากประชาชนในท้องถิ่น มีหน้าที่กำกับดูแลเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น หากมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้รายงานเจ้าพนักงานดำเนินคดีอย่างเร่งด่วน”

คำสำคัญ : ป้องกัน, เด็กและเยาวชน, เสพยาเสพติด

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) To explore the historical context, conceptual framework, and theories pertaining to the prevention and control of substance abuse among children and adolescents within local communities, 2) To scrutinize the legal framework that directs the prevention and control of substance abuse among children and adolescents at the local community level, and 3) To Analyze, propose, and recommend additional legal measures to serve as guidelines for preventing and controlling substance abuse among children and adolescents within local communities. The results of the research found that 1) reasons why children and youth take drugs Including the environment of children and youth, including (1) the family institution The fact that someone in the family uses drugs It may cause children and youth to start using drugs. Imitative behavior occurs Secretly trying to use drugs or distant family member who doesn't feel warm As a result there is a high risk that children and youth will turn to drugs to bridge the mental gap (2) The community where children and youth live Take and trade drugs Makes drugs easy to buy and sell 2) Guidelines for preventing and suppressing drugs There will be a Narcotics Prevention and Suppression Board whose duty is to prevent and suppress narcotics in cooperation with the government and police All of whom are central government officials Therefore they may not understand the guidelines for preventing children and youth from using drugs. Therefore it is proposed to amend the Narcotics Code B.E. 2021 Section 4/1 “Appoint a local drug prevention and suppression committee from local people It is responsible for supervising local children and youth If there is drug-related behavior report it to the authorities and take immediate action.”

Keywords : prevention, children and youth, drug use.

บทนำ

สถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันถือได้ว่าเป็นกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของยาเสพติด วิธีการซื้อขายยาเสพติด และขยายการแพร่ระบาดไปสู่กลุ่มผู้เสพที่มีอายุน้อยลงโดยเฉพาะอย่างยิ่งแพร่ระบาดไปยังกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตสำคัญของชาติ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมที่เริ่มตั้งแต่ปัญหาครอบครัวแตกแยก ก่อเหตุชิงทรัพย์ วิวาททรัพย์ ลักทรัพย์ ปัญหาการข่มขืนกระทำชำเรา การใช้ความรุนแรง การทำร้ายร่างกาย การฆาตกรรม และยกระดับไปสู่การเป็นปัญหาอาชญากรรมที่ส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนทั่วไป รวมถึงยังส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินส่วนรวมของประเทศ อันส่งผลกระทบต่อด้านลบไปสู่ทุกภาคส่วนของสังคมไทยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องให้ความสนใจร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดกันอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (กองวิจัยสำนักงานยุทธศาสตร์ตำรวจ, 2561)

การแพร่ระบาดของยาเสพติดจำนวนมากในทุกพื้นที่ของประเทศไทยและชุมชนเป็นภัยร้ายแรงในสังคมไทยมายาวนานโดยมีรูปแบบการแพร่กระจายที่หลากหลายมากขึ้นซึ่งปรากฏว่าในกลุ่มเยาวชนที่มีโอกาสติดยาเสพติดมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากความอยากรู้อยากลองรวมทั้งประชาชนทั่วไปในกลุ่มผู้ที่ว่างงาน อีกทั้งมีปัจจัยจากสภาพแวดล้อม สังคม หรือค่านิยมต่าง ๆ ที่เป็นแรงผลักดันประกอบกับสถานการณ์มูลค่ายาเสพติดที่ลดลง ส่งผลให้หาซื้อยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ได้ง่าย และก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม ปัญหาสุขภาพจิตของผู้เสพ รวมถึงผลกระทบต่อสังคมเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศโดยรวม ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2563 - 2565 ให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดประจำปีให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งรัฐบาลได้ดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้กลไกการกระจายอำนาจของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) โดยมีนโยบายการทำงานที่ชัดเจน ทั้งด้าน ความร่วมมือระหว่างประเทศเชิงรุกด้านการปราบปรามยาเสพติด ด้านการบำบัดรักษา ยาเสพติด ด้านการป้องกันยาเสพติด และมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วนของสังคม (ซูไมยะห์ ลาเต๊ะ และคณะ, ออนไลน์ 21 พฤศจิกายน 2566) ส่งผลให้จำนวนหมู่บ้านและชุมชนที่ไม่มีปัญหายาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ปัจจัยที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านอยากรู้อยากลอง มีความอยากรู้อยากลองยาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากยาเสพติดหาได้ง่าย รู้แหล่งช่องทางในการซื้อ อีกประเด็นคือ เพื่อนมีส่วนสำคัญ อยากทำตามเพื่อน เห็นเพื่อนทำแล้วเป็นที่ยอมรับในกลุ่มก็เกิดแรงบันดาลใจว่าตนเองต้องเป็นที่ยอมรับด้วย จึงลองทำตามเพื่อน เริ่มสูบบุหรี่ต่อมาก็กินเหล้า รวมกลุ่มกับเพื่อนยิ่งเพื่อนเยอะยิ่งสนุกบวกกับมีแรงกระตุ้นให้ความกล้าเพิ่มมากขึ้น 2) ปัจจัยด้านการคบเพื่อน การคบเพื่อนวัยรุ่นต้องการมีเพื่อนเยอะ เพื่อนจะชวนมั่วสุม ชักจูง ให้ทดลองการเสพยาเพื่ออยากให้เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่ม ซึ่งเพื่อนมีอิทธิพลอย่างมาก 3) ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง ไม่

สามารถควบคุมตนเองได้เห็นเพื่อนทำก็อยากทำตาม เห็นแล้วใจสั่น ทำให้ควบคุมอาการอยากยาไม่ได้เลย แม้กระทั่งการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และ 4) ปัจจัยด้านสื่อและโซเชียลมีเดีย ปัจจุบันพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ มีอิทธิพลร้ายรุ่มอย่างมากในการเสพยาหรือติดยา เช่น วิธีการเสพยาแบบใหม่ๆ การผสมยา ท่วงท่าในการเสพยาหรือการลอกเลียนแบบจากภาพยนตร์ ซึ่งหาได้ง่ายมากตามสื่อต่าง ๆ (สารณี เปรมปรีดี, 2555) สาเหตุเบื้องต้นของการติดสารเสพติดเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวผู้เสพเป็นสิ่งสำคัญ ได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว ครอบครัวห่างเหินไม่มีความอบอุ่น จึงส่งผลให้มีโอกาสเสี่ยงสูงที่เกิดการเลียนแบบหรือหันไปใช้ยาเสพติดเพื่อลดช่องว่างในจิตใจ จึงเกิดความเครียด ส่งผลให้หันไปพึ่งพาสารเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเหล่านั้นเป็นการชั่วคราว หรือต้องการบางสิ่งมายึดเหนี่ยวจิตใจทำให้อ่อนไหวไปกับการใช้ยา หรือการที่คนในครอบครัวมีการใช้ยาเสพติดทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ แอบลองใช้ หรือมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มีการใช้ยาเสพติด และ 2) สิ่งแวดล้อม ชุมชนสถานที่อยู่อาศัย ที่เป็นแหล่งค้า และเสพยาเสพติด ทำให้ยาเสพติดถูกซื้อขายง่ายขึ้นหรือมีกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดมากขึ้นในชุมชน ก็นำไปสู่การลอกเลียนแบบและการชักชวนได้ หรือในสถานศึกษานักศึกษาที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติด มีการชักชวนให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้

ผลกระทบจากการเสพยาเสพติด (1) ผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่ผู้เสพ ผู้เสพยาเสพติดจะขาดความอดทน การควบคุมอารมณ์ มีความอดทนน้อย ระวัง และหาความสุขจากชีวิตธรรมดาที่ไม่ใช้ยาเสพติดไม่ได้ หากผู้นั้นถูกจับและติดคุกหลายๆ ครั้ง จะไม่สามารถใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นได้ กลับเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาสำหรับตนเอง (2) ผลกระทบต่อครอบครัว ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาเสพติดในทุกด้าน นำไปสู่ความยุ่งยาก ขัดแย้ง แยกแยก และสิ้นเปลืองในการแก้ปัญหา การติดยาเสพติดทำให้คนในครอบครัวได้รับความลำบากทั้งด้านจิตใจและฐานะการเงิน มีผลให้เกิดความแตกแยกในครอบครัวได้ ดังจะเห็นได้ว่าผู้ติดยามีอัตราการหย่าร้างสูง (3) ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ติดยาเสพติดย่อมต้องใช้จ่ายเงินในการซื้อยามาใช้ ยิ่งติดมากขึ้น ยิ่งจำเป็นต้องใช้ปริมาณยามาก เพราะเกิดการต้านยาได้ ดังนั้น หากมีฐานะไม่ค่อยดีนัก ก็จำเป็นที่จะต้องขายทรัพย์สินสมบัติต่างๆ เพื่อใช้ในการซื้อยาเสพติด จึงทำให้มีฐานะยากจนลง ส่วนผู้ที่ยากจนอยู่แล้วและต้องรับจ้างหาเงิน ยิ่งมีความลำบากในการยังชีพและเลี้ยงดูครอบครัว มีการขาดงาน ผู้ติดยาส่วนใหญ่เมื่อติดงอมแงมแล้วจะไม่สามารถทำงานได้ เพราะจะมีผลต่อร่างกายและจิตใจที่ขัดกับการทำงาน และ (4) ผลกระทบทางสังคม ทำให้เสียชื่อเสียงและฐานะทางสังคมของผู้ติดยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดย่อมเป็นที่รังเกียจของสังคม ผู้ติดยาเสพติดมักก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่าง ๆ สำหรับผู้ค้าและหรือผู้เสพ ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและดำเนินการทางกฎหมาย จะส่งผลกระทบต่อสมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจะต้องออกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, ออนไลน์ 17 พฤศจิกายน 2566)

จากการที่เด็กและเยาวชนเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นทั้งผู้เสพและผู้ค้า อาจเริ่มจากสถาบันครอบครัวที่มีการเสพยาเสพติด หรือครอบครัวที่แตกแยกขาดความใกล้ชิด ขาด

ความอบอุ่น หรือ ชุมชนที่เด็กและเยาวชนอาศัยอยู่นั้นเข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย จึงทำให้เกิดการขยายวงกว้างออกไปเป็นกลุ่มผู้เสพ ผู้ค้ายาเสพติดได้ ดังนั้น ชุมชนระดับท้องถิ่นถึงแม้จะมีหน่วยงานของรัฐควรจะร่วมมือกันหามาตรการป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้เสพยาเสพติด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ แนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น
3. เพื่อวิเคราะห์ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้เป็นแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งเป็นการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี ประมวลกฎหมายพระราชบัญญัติ ข้อบังคับ กฎ ระเบียบ คำสั่ง ประกาศกระทรวง ตลอดจนบทความทางวิชาการ ตำรากฎหมายจากนักวิชาการ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวคิดและทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการป้องกันและปราบปรามเด็กและเยาวชนเสพยาเสพติดโดยชุมชนระดับท้องถิ่น ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัญหาสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนเสพยาเสพติด ได้แก่ 1) การอยากรู้อยากลอง มีความอยากรู้อยากลองยาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากยาเสพติดหาได้ง่าย รู้แหล่งช่องทางในการซื้อ อีกประเด็นคือ เพื่อนมีส่วนสำคัญ อยากทำตามเพื่อน เห็นเพื่อนทำแล้วเป็นที่ยอมรับในกลุ่มก็เกิดแรงบันดาลใจว่าตนเองต้องเป็นที่ยอมรับด้วย จึงลองทำตามเพื่อน เริ่มสูบบุหรี่ต่อมาก็กินเหล้ารวมกลุ่มกับเพื่อน ยิ่งเพื่อนเยอะยิ่งสนุกบวกกับมีแรงกระตุ้นให้ความกล้าเพิ่มมากขึ้น 2) การคบเพื่อน การคบเพื่อนวัยรุ่นต้องการมีเพื่อนเยอะการคบเพื่อน เพื่อนจะชวนมั่วสุม ชักจูง ให้ทดลองการเสพยา ซึ่งเพื่อนมีอิทธิพลมากอยากให้เพื่อนยอมรับเข้ากลุ่ม 3) การควบคุมตนเอง ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ เห็นเพื่อนทำก็อยากทำตาม เห็นแล้วใจสั่น ทำให้ควบคุมอาการอยากยาไม่ได้เลย แม้กระทั่งการควบคุมอารมณ์ของตนเอง และ 4) สื่อและโซเชียลมีเดีย ปัจจุบันพบว่าสื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ มีอิทธิต่อวัยรุ่นอย่างมากในการเสพยาหรือติดยา เช่น วิธีการเสพยาแบบใหม่ ๆ

การผสมยา ท่วงท่าในการเสพยา หรือการลอกเลียนแบบจากภาพยนตร์ ซึ่งหาได้ง่ายมากตามสื่อต่างๆ (สารณี เปรมปรีดี, 2555) สาเหตุเบื้องต้นของการติดสารเสพติดเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวผู้เสพเป็นสำคัญ ได้แก่ 1) สถาบันครอบครัว ครอบครัวห่างเหินไม่มีความอบอุ่น จึงส่งผลให้มีโอกาสเสี่ยงสูงที่เกิดการเลียนแบบหรือหันไปใช้ยาเสพติดเพื่อลดช่องว่างในจิตใจ จึงเกิดความเครียด ส่งผลให้หันไปพึ่งพยายาเสพติดเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเหล่านั้นเป็นการชั่วคราว หรือต้องการบางสิ่งมายึดเหนี่ยวจิตใจให้อ่อนไหวไปกับการใช้ยา หรือการที่คนในครอบครัวมีการใช้ยาเสพติดทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมเลียนแบบ แอบลองใช้ หรือมองว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่มีการใช้ยาเสพติด และ 2) สิ่งแวดล้อม ชุมชนสถานที่อยู่อาศัย ที่เป็นแหล่งค้าและเสพยาเสพติด ทำให้ยาเสพติดถูกซื้อขายง่ายขึ้นหรือมีกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดมากขึ้นในชุมชน ก็นำไปสู่การลอกเลียนแบบและการชักชวนได้ หรือในสถานศึกษานักศึกษาที่มีพฤติกรรมเสพยาเสพติด มีการชักชวนให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้

2. ผลเสียจากการเสพยาเสพติด 1) แก่ผู้เสพเอง ผู้เสพยาเสพติดจะขาดความอดกลั้น การควบคุมอารมณ์ มีความอดทนน้อย ระวัง และหาความสุขจากชีวิตธรรมดาที่ไม่ใช้ยาเสพติดไม่ได้ หากผู้นั้นถูกจับและติดคุกหลายๆ ครั้ง จะไม่สามารถใช้ชีวิตที่เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่นได้ กลับเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาสำหรับตนเอง 2) ต่อครอบครัว ครอบครัวที่มีผู้ติดยา มักได้รับความเดือดร้อนจากผู้ติดยาในทุกด้าน นำไปสู่ความยุ่งยาก ชัดแย้ง แยกแยก และสิ้นเปลืองในการแก้ปัญหา การติดยาเสพติดทำให้คนในครอบครัวได้รับความลำบากทั้งด้านจิตใจและฐานะการเงิน มีผลให้เกิดความแตกแยกในครอบครัวได้ ดังจะเห็นได้ว่าผู้ติดยามีอัตราการหย่าร้างสูง 3) ทางด้านเศรษฐกิจ ผู้ติดยาเสพยาติดย่อมต้องใช้จ่ายเงินในการซื้อยามาใช้เมื่อยิ่งติดเพิ่มมากขึ้น ยิ่งจำเป็นต้องใช้ปริมาณยามากเพราะเกิดการต้านยาได้ ดังนั้นหากมีฐานะไม่ค่อยดีนัก ก็จำเป็นต้องขายทรัพย์สินสมบัติต่างๆ เพื่อใช้ในการซื้อยาเสพติด จึงทำให้มีฐานะยากจนลง ผู้ที่ยากจนอยู่แล้วและต้องรับจ้างหาเงิน ยิ่งมีความลำบากในการยังชีพ และเลี้ยงดูครอบครัว มีการขาดงาน ผู้ติดยาส่วนใหญ่เมื่อติดงอมแงมแล้วจะไม่สามารถทำงานได้ เพราะจะมีผลต่อร่างกายและจิตใจที่ขัดกับการทำงาน และ 4) ทางสังคม ทำให้เสียชื่อเสียง และฐานะทางสังคมของ ผู้ติดยา ผู้ติดยาย่อมเป็นที่รังเกียจของสังคม ผู้ติดยามักก่อให้เกิดอาชญากรรมต่อเนื่อง ตั้งแต่การเข้าไปเกี่ยวข้องกับแหล่งอบายมุข การลักเล็กขโมยน้อย การประทุษร้ายต่อชีวิตและทรัพย์สิน การพนันและอาชญากรรมต่างๆ สำหรับผู้ค้าและผู้เสพซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว เมื่อถูกจับกุมและดำเนินการทางกฎหมายจะส่งผลกระทบต่อสมาชิกภายในครอบครัวได้รับความเดือดร้อนในการดำรงชีวิตทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่อยู่ภายใต้การปกครองจะต้องออกจากโรงเรียน ซึ่งเป็นการทำลายอนาคตของประเทศชาติ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, ออนไลน์ 17 พฤศจิกายน 2566)

3. การป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดในเด็กและเยาวชนตามแนวทางทั่วไป 1) การป้องกันตนเอง เริ่มจากการมีระเบียบวินัยในตนเอง ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เลือกคบเพื่อนที่ดี ไม่มั่วสุมสิ่งเสพติด 2) การป้องกันครอบครัว เริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว แบ่งเบาภาระหน้าที่แก่กันและกันภายในบ้าน มีความรักใคร่กลมเกลียวและมีความเข้าใจกัน ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันเมื่อมีปัญหา ช่วยสอดส่องดูแลสมาชิกในครอบครัวอย่าให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด 3) การป้องกันชุมชน ช่วยชี้แจงให้เพื่อนบ้านเข้าใจถึงโทษและภัยของยาเสพติด เพื่อมิให้

เพื่อนบ้านที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ต้องถูกหลอกลวง และหากพบว่าเพื่อนบ้านติดยาเสพติดต้องช่วยแนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาลภายในชุมชน 4) การป้องกันสังคม โดยให้ความร่วมมือกับทางราชการ เมื่อทราบว่าสถานที่ใดเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดให้แจ้งเบาะแสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกแห่งทุกท้องที่ทราบ 5) มุ่งพัฒนาตัวบุคคล ให้ความสำคัญกับการสร้างศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน เพื่อให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ 6) กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมาย ระบุหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ เพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และ 7) มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน (สำนักงาน ป.ป.ส., 2566)

4. การป้องกันปัญหายาเสพติดตามกฎหมาย

4.1 ประเภทของยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ ประเภท 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน (Heroin) ประเภท 2 ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน (Morphine) โคคาอีน (Cocaine) โคเดอีน (Codeine) หรือฝิ่นยา (Medicinal Opium) ประเภท 3 ยาเสพติดให้โทษที่มีลักษณะเป็นตำรับยา และมียาเสพติดให้โทษในประเภท 2 ผสมอยู่ด้วย ตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดประกาศกำหนด ประเภท 4 สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อาเซติก แอนไฮไดรด์ (Acetic Anhydride) และ ประเภท 5 ยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าอยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น ฝิ่น (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 29)

4.2 ความผิดเกี่ยวกับการเสพยาเสพติดและการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพ ห้ามผู้ใดเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือเสพวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 เว้นแต่การเสพยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 เพื่อการรักษาโรคตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรมตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดตามมาตรา 58 เพื่อการรักษาโรคตามคำสั่งของผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบวิชาชีพการแพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการแพทย์แผนไทย หรือเสพเพื่อการศึกษาวิจัย (มาตรา 104) ห้ามผู้ใดเสพสารระเหย (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 105) ห้ามผู้ใดจงใจ ชักนำยุงส่งเสริม ใช้อูบายหลอกลวง ชูเชิญ ใช้กำลังบังคับ ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด ให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 ประเภท 2 วัตถุออกฤทธิ์ หรือสารระเหย ผู้ประกอบวิชาชีพดังต่อไปนี้ อัจฉริยะหรือชักนำให้ผู้อื่นเสพยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์เพื่อการรักษาพยาบาลได้ และผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมหรือผู้ประกอบวิชาชีพทันตกรรม สำหรับยาเสพติดให้โทษในประเภท 2 หรือประเภท 3 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 2 ประเภท 3 หรือประเภท 4 ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดตามมาตรา 58 ห้ามผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 เพื่อเสพ

การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 ในปริมาณเล็กน้อยซึ่งไม่เกินปริมาณที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนด ในกฎกระทรวง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ (ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 107)

4.3 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด (พ.ศ. 2566 - 2570) ประกอบด้วย 1) นโยบายและแผนด้านการป้องกันยาเสพติด เสริมสร้างทัศนคติและสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อป้องกันการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดในทุกช่วงวัย และทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา และสื่อสังคมออนไลน์โดยสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานท้องถิ่น ครอบครัวยุวมชน ในการเฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติด 2) นโยบายและแผนด้านการปราบปรามยาเสพติด บูรณาการฐานข่าวและเชื่อมโยงฐานข้อมูลยาเสพติดระหว่างหน่วยงานทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติดตั้งแต่พื้นที่ชายแดน ไม่ให้เข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ 3) นโยบายและแผนด้านการยึดทรัพย์สินคดียาเสพติด ใช้มาตรการทางทรัพย์สินเพื่อดำเนินการกับทรัพย์สินในคดียาเสพติดโดยไม่ผูกกับคดีอาญาตามที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนด 4) นโยบายและแผนด้านการบำบัดรักษายาเสพติด บริหารจัดการผู้เสพตามกรอบแนวคิดของประมวลกฎหมายยาเสพติด มองผู้เสพเป็นปัญหาในมิติ ด้านสุขภาพ สาธารณสุข เกี่ยวพันกับเศรษฐกิจและสังคม มากกว่าเพียงปัญหาในเชิงอาชญากรรม 5) นโยบายและแผนด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ พัฒนาระบบประเทศไทยเพื่อเป็นแกนกลางในการประสานงานด้านยาเสพติดในภูมิภาคอาเซียนเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ในกรอบความร่วมมือพหุภาคีกับองค์การระหว่างประเทศ และ 6) นโยบายและแผนด้านการบริหารจัดการ บริหารจัดการการดำเนินงานป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายยาเสพติด (สำนักงานป.ป.ส., ออนไลน์ 17 พฤศจิกายน 2566)

5. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของประเทศ และการบริหารประเทศ โดยผ่านกระบวนการทางการเมือง เช่น การเป็นผู้บริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือ การที่ประชาชนเข้าไปช่วยสนับสนุนซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกระทำภายในกรอบของกฎหมายหรือนโยบายของรัฐ (พรชัย รัตมีแพทย์, 2541) การเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ การประเมินโครงการ จนเสร็จสิ้นโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่จะกระทำร่วมกัน ซึ่งหากบรรลุวัตถุประสงค์ให้ประชาชนได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่กระทำร่วมกัน ซึ่งหากบรรลุวัตถุประสงค์แล้ว จะทำให้เกิดการพัฒนาคนได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2543) หรือ การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อและความยึดของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุค แต่ละสมัย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคมากขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา (ทำนอง ภู

เกิดพิมพ์, 2551) การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางและการดำเนินการวางแผนแก้ไขปัญหา ซึ่งแต่เดิมไม่เคยมีสิทธิ์มีเสียงในการพัฒนาแต่อย่างใด บัดนี้มีผู้เห็นความสำคัญและปรารถนาจะให้เขาเหล่านั้น เข้ามามีสิทธิ์เสียงในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง สามารถจัดการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาได้ด้วยตนเอง (ศุภกิจ เอี้ยวตระกูล, 2556) การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการปฏิบัติการหรือดำเนินการ จนกระทั่งขั้นตอนการติดตามและประเมินผล (วิศรุต ศุภวรรณ, 2557)

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและการพัฒนาชุมชนหลายประการ ได้แก่ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ สอดคล้องกับปรัชญาแนวความคิดและหลักการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการกระจายอำนาจนำไปสู่การพึ่งตนเองของชุมชน ทำให้ดำเนินการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและชุมชน เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคลกลุ่มและองค์การในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างความพึงพอใจร่วมกันทำให้การพัฒนามีความชอบธรรม ทำให้เกิดความรักหวงแหนรับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน ถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมเป็นการพัฒนาของคนในชุมชนโดยคนในชุมชนและเพื่อคนในชุมชนอย่างแท้จริง รัฐบาลเป็นเพียงผู้สนับสนุนในบางส่วนเท่านั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนทำให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลายทั้งด้านตัวบุคคล สังคม ชุมชน และหน่วยงานองค์การต่าง ๆ โดยเป็นไปตามวิธีการมีส่วนร่วมแต่ละประเด็น ซึ่งในภาพรวมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวบุคคลในการพัฒนาศักยภาพสังคม ชุมชนเกิดการพึ่งพาตนเอง เกิดความรักหวงแหน รับผิดชอบและเป็นเจ้าของชุมชน เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ สร้างฉันทามติ ลดกระแสการต่อต้านหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ลดค่าใช้จ่ายและสูญเสียเวลา มีการรวมพลังเกิดความสามัคคีเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งจะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการมุ่งถ่ายกระจายอำนาจสู่ประชาชนท้องถิ่น (สถาบันพระปกเกล้า, 2545)

เอกสารอ้างอิง

- จินตวีร์ เกษมสุข. (2554). *เอกสารประกอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมวดวิชาชีพงานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์*. สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ : มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ทำนอง ภูเกิดพิมพ์. (2551). *แนวความคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน*. *หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2564). พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564, เล่มที่ 138 ตอนที่ 73 ก, หน้า 1-80, 8 พฤศจิกายน 2564.

- วิศรุต ศุภวรรณ. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานป้องกันยาเสพติดของงานตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ เขตพื้นที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม) : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศุภกิจ เอี้ยวตระกูล. (2556) *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ของเทศบาลในเขตอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2561). *การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน กรณีศึกษา : การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด*. กองวิจัยสำนักงานยุติธรรมตำรวจ.
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2560). *แผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. เรียกใช้เมื่อ 16 สิงหาคม 2566. ข้อมูลจาก <http://www.oic.go.th> > Ginfo > moreinfo.
- ชูไมยะห์ ลาเต๊ะ และคณะ. (2566). *กรณีศึกษาการจัดการปัญหาเสพติดในชุมชน*. กรณีศึกษา : ชุมชนบาราเฮาะ ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. เรียกใช้เมื่อ 16 สิงหาคม 2566. ข้อมูลจาก <http://www2.huso.tsu.ac.th> > csd > csdful_pdf
- สาธณี เปรมปรีดี. (2555). *สถานการณ์ปัญหาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษาที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานคุมประพฤติ จังหวัดชัยภูมิ ปี 2555*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การประชุมวิชาการ มหาสารคามวิจัย*
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ .(2566). *ผลเสียของการติดยาเสพติด*. เรียกใช้เมื่อ 17 พฤศจิกายน 2566 จาก <https://saranukromthai.or.th> > sub > book > book”
- พรชัย รัชมิแพทย์. (2541). *ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระยะเวลาพิจารณาพิพากษาคดี*. กรุงเทพฯ : กระทรวงยุติธรรม.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2543). *ทฤษฎีสังคมวิทยา : การสร้าง การประเมินค่า และการใช้ประโยชน์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2545). *การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส.